

SUPREMUIM SIGNATURAE APOSTOLICAE TRIBUNAL

**Prot. n. 46070/11 CG**

**N**

***Nullitatis matrimonii***

**(X – Y)**

***Incidentis: Nullitatis sententiae et admissionis novi capitis***

***Incidentis in incid.: Querelae nullitatis adversus decretum rotale diei 21 octobris 2009***

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

FRANCISCO PP. feliciter regnante, Pontificatus sui anno I, die 21 maii 2013, Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal, videntibus Em.mis ac Rev.mis D.nis Raimundo Leone Card. Burke, Praefecto, Ludovico Martínez-Sistach, Ponente, Ioanne Ludovico Card. Tauran, Atilio Card. Nicora et Ioanne Card. Lajolo, intervenientibus Rev.do P. Nicolao Schöch, O.F.M., Promotore Iustitiae Substituto, tamquam causae prosecutore, Cl.mo D.no Fabricio Cecci, utpote Cl.mi D.ni X Patrono, Cl.ma D.na Claudia Pierini, tamquam Cl.mae D.nae Y Patrona ex officio, Cl.mo D.no Christiano Begus, tamquam Cl.mi D.ni Z Patrono ex officio, Rev.mo D.no Iosepho Punderson, Vinculi Defensore, et Rev.mo D.no Ioanne Paulo Montini, Promotore Iustitiae, in causa de qua supra, hanc definitivam tulit sententiam.

**FACTI SPECIES**

1. Die 22 iulii 1997 D.nus X, catholicus, cum D.na Y, catholica, matrimonium in forma canonica iuxta ritum graecorum melkitarum in Libano iniit. D.na Y iam praecedens matrimonium die 2 iulii 1983 contraxerat cum D.no Z, quod matrimonium Tribunal Eparchiale Berytense Maronitarum sententia diei 5 augusti 1991 nullum declaravit.

D.nus X die 10 decembris 2001 libellum apud Tribunal Intereparchiale Graecorum Melkitarum primae instantiae exhibuit, quod die 28 octobris 2003, sententiam affirmativam tulit, id est, constare de errore in qualitate mulieris ex parte viri actoris. Quam adversus decisionem mulier conventa, die 24 februarii 2005, ad Rotam Romanam appellavit, petens sententiam separationis ob culpam viri et pensionem alimentariam. Turnus rotalis

coram R.P.D. De Angelis causam decreto diei 1° februarii 2007 ad ordinarium examen admisit.

Instantia diei 29 octobris 2008 Cl.mus Patronus viri actoris proposuit incidenter querelam nullitatis adversus sententiam Tribunalis Maronitarum diei 5 augusti 1991, quae matrimonium die 2 iulii 1983 inter D.num Z et mulierem conventam iuxta ritum Maronitarum initum nullum declaraverat, et, quatenus affirmative, expetiit admissionem novi capitis nullitatis ob impedimentum ligaminis ex parte mulieris conventae.

Qua causa incidentaliter die 20 novembris 2008 incohata, Turnus rotalis decreto diei 21 octobris 2009 nullitatem sententiae Tribunalis Maronitarum diei 5 augusti 1991 declaravit et novum caput impedimenti ligaminis ex parte mulieris conventae admisit.

Sententia dein definitiva idem Turnus rotalis, die 26 ianuarii 2011, proposito dubio «An constet de matrimonii nullitate, in casu, ob errorem in qualitate conventae ex parte viri, et, tamquam in prima instantia, ob impedimentum ligaminis ex parte mulieris conventae», respondit: «Negative ad primum, affirmative ad secundum seu constare de matrimonii nullitate, in casu, dumtaxat ob impedimentum ligaminis ex parte mulieris conventae, tamquam in prima instantia».

2. Rev.dus Promotor Iustitiae Tribunalis Rotae Romanae ad Supremum Signaturae Apostolicae Tribunal provocavit adversum decretum Turni rotalis diei 21 octobris 2009, quo decrevit nullitatem sententiae Tribunalis Maronitarum diei 5 augusti 1991, quin tamen Cl.mus D.nus Z citatus esset ad suum defensionis ius exercendum, ac Promotor Iustitiae Substitutus H.S.T. recursum prosequendum censuit, libellum causae introductorium ac instructionem suppletoriam apud H.S.T. proponens.

Causa rite in Congressu ad disceptationem admissa, die 19 novembris 2012 dubii formula statuta est: **«An constet de nullitate decreti rotalis die 21 octobris 2009 lati; An constet de nullitate sententiae rotalis definitivae die 26 ianuarii 2011 latae, quatenus nullum matrimonium declaravit ob impedimentum ligaminis».**

## IN IURE ET IN FACTO

3. Lex Ecclesiae semper multum facit ius defensionis iuxta canonum sanctionem, sententiam nempe vitio insanabilis nullitatis laborare, si ius defensionis alterutri parti denegatum est.

## SUPREMUIM SIGNATURAE APOSTOLICAE TRIBUNAL

Iuxta ipsam Rotae Romanae iurisprudentiam substantiale defensionis ius parti denegatur quoties illa «nec actioni a parte adversa in iudicium adductae contradicere valet propter agendi rationem ipsius Tribunalis, nec probationes tempore instructionis collectas impugnare, nec propriam declarationem iudicalem facere, nec argumenta exhibere quoad factum circa quod iudicium versatur» (sententia interlocutoria diei 20 ianuarii 1983, coram Stankiewicz, n. 8, in *Monitor Ecclesiasticus* 109 [1984] 249). Aliis verbis «ut hac facultate contradicendi et obiciendi in processu matrimoniali altera pars uti possit necesse est ut cognoscat causae obiectum seu causam petendi et petitum ... probationes decursu processus adductas tempore opportuno seu ante ferendam sententiam evulgandas, adeo ut statim vel in phasi discussoria sua argumenta adducere possit» (decretum diei 14 maii 1998, coram Turnaturi, n. 9, in *Decreta selecta*, XVI, 151).

Animadvertere praeterea iuvat canonum praescriptum iuxta quod sententia vitio insanabilis nullitatis pariter laborat, si iudicium institutum non est adversus aliquam partem conventam. Quae nullitas «non si dà soltanto quando non vi è alcuna parte convenuta, ma anche qualora non sia citato un litisconsorte passivo necessario» (J. LLOBELL, *La nullità insanabile nella sentenza per un vizio attinente alle parti [can. 1620, nn. 4, 5 e 6]*, in *La “querela nullitatis” nel processo canonico*, Città del Vaticano 2005, 135).

In causis nullitatis matrimonii ipsum vinculum est materia contentionis; et actiones matrimoniales sunt personales et a coniugibus agendaе, quippe qui partes necessariae in processu sint utpote titulares relationis matrimonialis, quae iura et officia secum fert, sententia praeterea multos effectus in sphaeram personalem utriusque coniugis habente (cf. I. ZUANAZZI, *Le parti e l'intervento del terzo*, in *Il processo matrimoniale canonico*, Città del Vaticano 1994<sup>2</sup>, 367).

Ut par est, absentia citationis et omnis communicationis inficit ulteriorem actorum cursum, ita ut iuxta ipsam rotalem iurisprudentiam «ineptus primus gressus totam viam claudat» (decretum diei 21 februarii 1997, n. 2, coram Serrano, in *Decreta selecta*, XV, 43): nam facultas contradicendi et obiciendi in processu deest, ubi pars conventa petitum et causam petendi prorsus ignoravit, probationes inde tempore instructionis adducere non potuit, nec tempore discussionis contradicere.

4. Ab omnibus admittitur ac plane constat D.num Z citatum non fuisse apud Rotam Romanam quando causa incidentalis habebatur, qua disceptatum est de nullitate sententiae, qua suum matrimonium anno 1991

nullum declaratum fuerat, nec ceterum ipsum sponte comparuisse, ne gnarum quidem de causae exsistentia gnarum. Hoc etiam ex documentis absque dubio probatur. Iam Rev.dus Rotae Romanae Tribunalis Defensor Vinculi die 6 iulii 2011 querelam nullitatis excepit ob defectum citationis coniugis, quam dein die 11 novembris 2011 eius Rev.dus Promotor Iustitiae ad H.S.T. proposuit.

Quam ob rem clare deducitur decretum die 21 octobris 2009 latum, quod de nullitate sententiae diei 5 augusti 1991 constare decrevit, vitio nullitatis insanabilis laborare tam ob iudicium adversus aliquam partem conventam non institutum, quam ob ius defensionis denegatum.

Etenim D.nus Z est pars conventa necessaria quia causa incidens de nullitate sententiae, qua nullum declaratum est matrimonium, egit de matrimonio quod ipse cum D.na Y iniit. Idem D.nus Z non tantum litis consors facultativus erat. Hic non agitur de matrimonio ab aliis contracto, sed pro D.no Z agitur de causa sui ipsius matrimonii, pertractata quidem sub specie declarationis nullitatis sententiae, qua declarabatur nullitas sui ipsius matrimonii, etsi incidenter introducta.

5. Ad rem habenda non est assertio prolata iuxta quam natura litis consortis facultativi confirmaretur ex eo quod D.nus Z nihil adduxit ad confirmandam validitatem sententiae, quae declaravit matrimonii nullitatem. At non satis efferendum est apud H.S.T. quaestionem non agitari de validitate sententiae anno 1991 latae, sed tantum de validitate decreti rotalis et quidem sub respectu iuris defensionis denegati. Oblivioni ceterum minime tradendum est – uti Rev.mus Promotor Iustitiae animadvertit – D.num Z prima vice ab H.S.T. efficaciter citatum, quoddam utilissimum praeuisse, id est exemplar decisionis iudicialis die 19 augusti 1991 in gradu appellationis latae.

6. Nullitate decreti die 21 octobris 2009 lati edicta, ruit quoque sententia definitiva coram eodem Ponente die 26 ianuarii 2011 prolata, tantum quoad nullitatem ob impedimentum ligaminis decretam. Si, enim, non constat de nullitate sententiae qua nullum declaratum est matrimonium anno 1983 initum inter D.num Z et D.nam Y, matrimonium initum anno 1997 inter hanc mulierem et D.num X non potest declarari nullum ob impedimentum ligaminis, et proinde nulla declaranda est sententia definitiva die 26 ianuarii 2011 prolata.

SUPREMUIM SIGNATURAE APOSTOLICAE TRIBUNAL

**CONCLUSIO**

7. Omnibus sive in iure sive in facto aequè rimatis, infrascripti Patres pro Tribunali sedentes ac solum Deum prae oculis habentes, dubio proposito respondendum decreverunt ideoque facto respondent:

**AFFIRMATIVE, seu constare de nullitate decreti rotalis die 21 octobris 2009 coram ... lati;**

**AFFIRMATIVE, seu constare de nullitate sententiae rotalis definitivae die 26 ianuarii 2011 coram ... latae, quatenus nullum matrimonium declaravit ob impedimentum ligaminis.**

Ita pronuntiamus ac statuimus, mandantes iis quorum interest, ut hanc Nostram definitivam Sententiam executioni tradant, ad omnes iuris effectus.

Expensae iudiciales sumuntur ex arca H.S.T. Singulis Cl.mis Patronis ex officio summa 500,00 Euro, ex eadem arca sumpta, uti emolumentum solvatur. Cl.mus D.nus X suo Cl.mo Patrono congruum solvat honorarium.

Datum Romae, e sede Supremi Signaturae Apostolicae Tribunalis, die 21 maii 2013.

(Signati) Raimundus Leo CARD. BURKE, *Praefectus*  
Ludovicus CARD. MARTÍNEZ-SISTACH, *Ponens*  
Ioannes Ludovicus CARD. TAURAN  
Atilius CARD. NICORA  
Ioannes CARD. LAJOLO

Notificetur.

Die 7 iunii 2013

+ Franciscus DANEELS, o.praem., *Secretarius*

Iosephus Ferdinandus MEJÍA YÁÑEZ, g.m., *Praepositus Cancellariae*

IURISPRUDENTIA: PROT. N. 46070/11 CG